

Isten, haza és az embertársak szolgálatára **LÁBORKERESZT**

2019. november - december

HALOTTAK NAPJA, KARÁCSONY

Radványi Kálmán:

Én Jézust várom, a kis Gyermecket

Ti nagy, hatalmas Messiásra vártok,
Ki fölkavarja az avult világot,
Kinek hatalma tisztító vihar,
Ki poklot ostromol villámival:
Én Jézust várom, a kis gyermeket,
Ki bölcsőjében játszik és nevet.
Vajúdást vártok, eszmék harcait,
Vak gyűlölettel, gőggel küzd a hit,
Viharzó harcot vív az öntudat
A szent szabadság zászlaja alatt.
Én Jézust várom, a kis csecsemőt;
Letérdelek kis lábai előtt.
Titeket súlyos problémák gyötörnek:
Én átadom magam a szent gyönyörnek.
Filozofáltok, írtok könyveket,
Az én problémám: lélek s szeretet.
Én Jézust várom, aki mosolyog,
És mosolyától én boldog vagyok.
Gyertek fiúk, ti kicsinyek, körém
A hópelyhes karácsony estéjén,
Gyertyás és cukros kedves fa alatt
Hagyjuk a küzdő, merész vágyakat!
Mi Jézust várjuk, a kis gyermeket,
Ki báj, szelídség s égi szeretet.

Egy Márton Lajos-festmény története

Rómában a **Villa Mater Redemptoris** zárandokházat az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek vezetik a mai napig. Itt töltöttem egy hetet 1973-ban. Már az első napon feltűnt a kápolna bejárata mellett függő festmény. „Én ezt valahonnan ismerem” – gondoltam. Itthon a Zászlónk című cserkész

folyóiratban meg is találtam a kép történetét. Ez az 1938-as, Magyarországon megrendezett Eucharisztikus Kongresszusig nyúlik vissza.

Pacelli bíboros legátusként XI. Pius pápát képviselte. Kéréssel fordult Horthy Miklós kormányzóhoz, hogy mutassa meg neki a Szent Koronát. A kérés szokatlan volt, de a Szent Koronát annak idején a pápától kaptuk, a pápa képviselőjének a kérését így teljesíteni kell...

A megadott időpontban a páncélteremben őrzött Szent Koronát és a koronázási jelvényeket a miniszterelnök és néhány miniszter jelenlétében kivették a páncélládából, és a bíborral bevont asztalra helyezték a Szent Koronát, előtte térdeplővel. Egy történelemtudós is készen állt, hogy ismertesse.

Megérkezett a bíboros. A jelenlévők kíváncsian várták, mit fog kérdezni, mondani. A bíboros fejbólintással köszöntötte az urakat, odalépett az asztalhoz, és leborult imádkozni. Nem érintette a koronát, nem

vette kézbe... Imádságát befejezve fejbólintással köszönt és távozott. Gróf Teleki Pál ezt a jelenetet felvázolta, és Márton Lajos ennek alapján festette meg a képet, amelyet – amikor Pacelli bíborost XII. Pius néven pápává szentelték – a Szentatyának ajándékozták mint a nemzet ajándékát. A Szentatya nagy örömmel fogadta.

A festmény további történetét Balogh Kinga házfőnöknő rokona, Balogh Gellért mondta el. „A Zarándokházba úgy került, hogy később a sok ajándékból XXIII. János pápa aukciót szervezett a rászorulókat támogatására. Az aukcióra a nővérek is elmentek, és az árverésen 50.000 Liráért megvették a képet, amelyet azóta is a Zarándokházban őriznek mint szép és értékes ereklyét.

Ennyit a kép történetéről.

Irodalom: Zászlónk, 1939. május 15. 261. o.

Zászlónk, 1945. május 15. 132. o.

Ferencz Mária cst.

Világítunk

- Tudod-e, milyen nap van ma? – kérdezi anyám.

- Szombat.

Mosolya jelzi, hogy azt ő is tudja, a szombati napot.

- Meg kellene emlékezzünk azokról, akik meghaltak. ...

Semmi vád a hangsúlyában. Pusztán csak az a figyelmeztetés, hogy aki menet közben, mint fölösleges terhet, eldobálja a halottait: a rossz lelkiismeret terhét cipeli tovább, hacsak nem oly erős ez a lelkiismeret, hogy mindent kibírjon. ...

- Világítás napja van. ...

Estefelé,
hogy apám
is hazakerül
a műhely-
ből, és le-
szappanoz-
za magát
az olajat,
szénport,
elindulunk
mind a h á -
nyan a te-
mető felé.
A n y á m
karján egy
csokor fe-

hér őszirózsza, öcsém hóna alatt egy csomag fehér gyertya. Hangos és derűs a beszélgetésünk, mintha lakodalomba mennénk. Tömegek hullámszanak a román és magyar temető felé. Két kicsi város ég most a falu két dombján. Kamaszok viháncolnak, lányok kuncognak a sötétben. Gyerekek farsangi maszknak kiképzett sárga tököt szorongatnak a hónuk alatt; abba majd égő gyertyát helyeznek, és halálosdit játszanak, ijesztgetik az öregasszonyokat.

- Nem tudják, mivel játszanak – mondja mellettem egy öreg paraszt a fejét csóválva.

- Vajon mi tudjuk-e? – kérdem.

- Nem játék ez, uram! – tiltakozik. – Hanem tulajdonképpen megemlékezés. Azokra, akiktől a szemölcseinket örököltük. Vedd el az emberektől a megemlékezés jogát, s már kettébe is vágta őket.

Néz rám, van-e kedvem vele vitába szállani. Csak formai ellenvételeim lehetnének; az emberi értékek folytonosságában egyetértünk.

Mi több: annak eredményeképpen kerültünk ide a Semmi és a Volt kertjébe, a nemlét korhadt jelei közé, ahol ezerszeres ragaszkodással állapítjuk meg újra, hogy élünk s emlékezünk.

Otthonos, meleg fényben úszik a temető. Az ég borús, havat ígér. A föld még nem fagyott le; az ásóval, kikapával megbolygatott hantok sötéten csillognak, a föld friss szaga elkeveredik az őszirozsa s a gyertyák illatával.

(Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér. Részlet)

Hirdetés:

A Betlehemi Békeláng
osztása december 15-én
du. 3 órakor a Belvárosi
Plébániatemplomban

(Bp., V. Március 15. tér).

A Magyar Cserkészszövetségek Fórumának 2019. október 5-i üléséről

A Fórum ülésének több pontja érintette a Táborkereszt munkáját.

Gyombolay Gyula az MCSSZ *vezetőképzését* értékelve a kezdetektől indítva megállapította, hogy óriások voltak a cserkészlet élén. Nem minták alapján, hanem saját elképzeléseik szerint alakították ki a képzések rendszerét. Célként tekintették, hogy a nevelés értékek felé haladjon, és pedig Isten akarata szerinti nemzeti szellemű nevelést valósítottak meg. 1911-ben a kérdés az volt, hogyan lehet testben és lélekben egészségesen nevelni a cserkészeket. 1912-ben a 10 cserkész-törvény határozta meg a képzést, 1913-ban Sík Sándor megírta a Cserkészindulót. Ezekben az években még egységes volt a magyar cserkészmozgalom. Trianon után sem távolodott el egymástól alapelveiben a határok által szétszakított cserkészlet.

Sík Sándor megfogalmazása szerint a cserkészlet nem ifjúsági, hanem ifjúságnevelő mozgalom, ahol a vezetők értékörző módon Isten akarata szerint nemzeti öntudatra nevelnek, jellemnevelést valósítanak meg. A *próbarendszerünk* két pillére a Biblia és a magyar kultúra. Ez adja világméreteken is az egyedülálló jellegét.

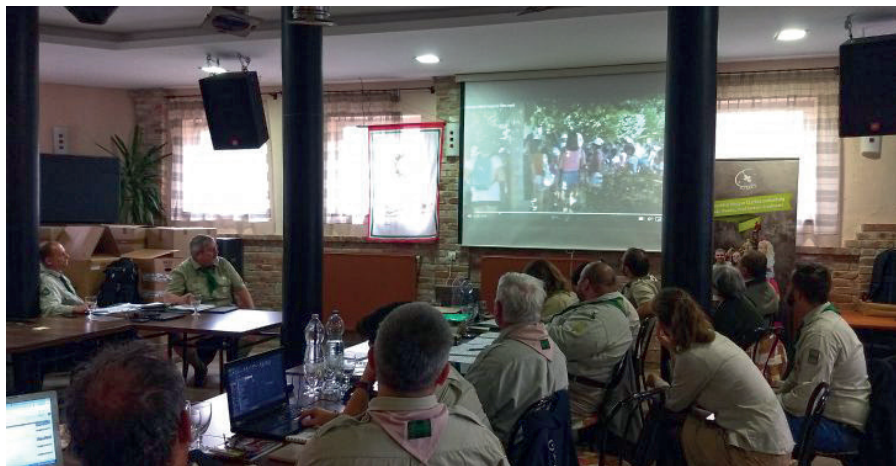
A KMCSSZ vezetőképzésein idén igen nagy volt a lemorzsolódás, ami gondot okoz.

Kérdés, hogy a mostani képzések ezekhez képest hol vannak.

Fontos követelmény, hogy a vezetőképző táborokban mindig jelen legyenek a lelkeségi mozgalmak képviselői.

A NEK2020-ra a *cserkész önkénteseket* az ÖCSI (Össz-Cserkész Iroda) és a Táborkereszt közösen szervezi. A feladatokat Lendvay Endre foglalta össze. Fontos, hogy a szolgálattevő cserkészek számára nagy élmény legyen, miként az is, hogy valódi feladatokat kapjanak, ne biodíszletként tekintsenek rájuk. A NEK2020 szervezői által felvázolt lehetőségek közül azokat kell kiválasztani, ahol a segítők cserkész voltukból fakadóan képesek tudásukat kamatoztatni. A kongresszus-
ra érkezők ellátása terén sok bizonytalansági tényezővel kell számol-

ni. Az étkezésnél, segítségnyújtásnál (pl. az egészségügyi segítségnyújtásnál), az irányításnál és egyes reprezentációs feladatoknál lehet szerepük a cserkész önkénteseknek.

Megoldandó feladatok, hogy az egyes projektek között kialakuljon az együttműködés, hogy a résztvevők ellátása és a különféle feladatok között saját programjaik biztosítva legyenek.

Felkészítésre három alkalom kínálkozik. A vezetőkre és a cserkészekre 1 – 1 hétvégét szerveznek erre a célra, az alkalom az időpontok függvényében lesz meghatározva. Három esemény köré lehet szervezni a felkészítést: március 15-e, Csíksomlyó és augusztus 20.

Március 15-én egy korábbi cserkészhagyomány felújításáról lehet szó, a Pál utcai fiúk operaházi előadásával, ami cserkész rendezvény volt – és lenne most is (az Operaház felújítása miatt más helyszínen). Pünkösöd kapcsán is egy régi regőscserkész-hagyomány felújításáról lenne szó. Augusztus 20-ra az idén kipróbált Google jelentkezési módot alkalmazzuk azzal a különbséggel, hogy csak egyéni jelentkezésre lesz mód.

Végül egy jó hír a Táborkereszttel kapcsolatban: a *Táborkereszt hatókörét összmagyar szintre emelte a Fórum.*

Táborkereszt OBK

Az Istennel hadakozó, istenkereső Ady Endre

Ady Endre születésének 50. évfordulójára Szabó Lőrinc állított össze egy versgyűjteményt a költő vallásos verseiből. A csaknem 120 költeményt magában foglaló kötet tartalma nem lezárt: más szempontok figyelembe vételével akár bővíthető is lehetne. Meglehet, sokakat meglepnek ezek a számok, de magyarázatot kapunk rájuk, ha Ady családját idézzük fel.

A költő vallásos református családba született, anyai ágon ősei között több generáción keresztül református papokat találunk. Mellette azonban erős hatást gyakoroltak rá a felvilágosodás eszmeiségében gyökerező, a XX. század elején felerősödő szellemi ideológiai áramlatok: a különféle izmusokon kezdve egészen az istentagadásig. Ezek, és ezek küzdelme Adyban egész költészetét végig kísérő vonalak

Foto: Székely Aladár

A Biblia szelleme gyermekkorától beleivódott a tudatába, de a Könyv haláláig mindennapos olvasmánya volt: így volt örökös lázadásában, Istennel való perlekedésében, tagadásában és istenkeresésében központi helyet foglalt el. Nyelvi eszmélésétől kezdve élő jelenléte a Bibliának szükségképpen hatott költői nyelvére még akkor is, amikor nem vallásos verset írt. Olyan nyelvi jelenségekről van szó, mint az ismétlések (*menni, menni, menni; sírni, sírni, sírni; Köszönöm, köszönöm, köszönöm*), utalások (*Ádám, hol vagy; Kain megölte Ábelt; A nagy cethalhoz*), versek élére helyezett mottók, fordulatok, idézetek (*Uram, bocsásd el szolgádat*), versciklus- és kötet cím (*A Sion-hegy alatt, Illés szerén*).

Nézzük az istenkereső, Isten után vágyódó Adyt két versén keresztül!

Álmom: az Isten

Batyum: a legsúlyosabb Nincsen,
Utam: a nagy Nihil, a Semmi,
A sorsom: menni, menni, menni
S az álmom: az Isten.

Vele szeretnék találkozni,
Az álmommal, nagy, bolond hitben
S csak ennyit szólni: Isten, Isten
S újból imádkozni.

Nem bírom már harcom vitézül,
Megtelek Isten-szerelemmel:
Szeret kibékülni az ember,
Mikor halni készül.

Az egész Biblia, de kiváltképp az Ószövetség szövegeinek ismerete, mindennapos olvasása változatos módon csapódik le az életműben. Nem csak a már említett nyelvi fordulatokban, könyv és cikluscím-ben. Ez utóbbiakból már az is látszik, hogy az Ószövetség egyes köny-vei és közülük is Illés próféta alakja különösen közel álltak Adyhoz.

Istenkeresésében –
vajon hányunkhoz
hasonlóan? – úgy járt,
mint József Attila: „Az
Isten itt állt a hátam
mögött / s én megke-
rültem érte a világot.”
Az Úr érkezése című
versének első vers-
szakában Istennek
ezzel a tapintatos sze-
rető megjelenésével
találkozunk: „Csön-
desen és váratlanul /

Átölelt az Isten". Úgy, ahogy megjelent Mózesnek is az égő csipkebokorban (2Móz 3,2).

Az Isten jöhetne „harsonával”, „szép tüzes nappalon”, ahogy a Kármel hegyén Illés áldozatával kinyilvánította Izrael népének, hogy ő az Úr (1Kir 18,32-40). De a rémült, menekülő Illés a Hóreb hegyén nem a szélvészben, földrengésben és a tűzben, hanem „az enyhe szellő sutogásában” találta meg az Urat (1Kir 19,11-12). Ebben a felismerésben – a vers utolsó szakaszában – az ifjúság kedvteléseit elhagyva látja meg az Urat (Préd 12,1-2).

Az Úr érkezése

Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.

Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappalon
De háborus éjjel.

És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.

Az istenkereső Ady halálos ágyán tett vallomása a végső felismerésről szól: „Lehetne-e azt kérni Istentől, most, amikor lelkem legmélyéig elfogadtam bűnbocsánatát, végezze el Isten, hogy verseimet úgy vegyék az emberek, mint amiben *Istent kerestem és őt akartam dicsőíteni?*”

Zelliger Erzsébet

Léhi betlehemes játék

Léh község, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Cserhát tájegység

Római katolikus betlehemes játék forgatókönyve.

Népi gyűjtés, 1989. Adatszolgáltató: néhai Gál Vince.

Előadta a Keménymag hagyományőrző csoport 2008-as Nemzetközi Betlehemes Találkozón.

Ének befelé: *(mindenki kívül)*

Hallod pajtás, angyal szól, mely örömet hirdet,
Hogy a megígért Messiás már elérkezett,
Hol találjuk meg e sötét éjben,
Betlehemnek pusztájában, teljes örömben.

I. PÁSZTOR: *(belép a szobába)* Dicséret, dicsőség légyen az Atyának,

Érettünk született,
szerelmes Fiának.
Nagy örömet
nyertem, hogy ide
beléptem.
Okát elmondanám,
engedelmet kérek.
Bajtársaim kint
állnak, betlehemet
járnak,
Mit felelsz,
jó gazdám, a
hírmondónak:
Szabad-e bejönni?

HÁZIGAZDA: Szabad.

II. PÁSZTOR: *(bejön)* Nosza, édes gazdám, készítsd asztalodat, Mert
távoli vendég járja pitvarodat *(leteszi a kistemplomot)*

I-II. PÁSZTOR: *(ének)* Nosza, pásztorok, csak siessetek,
Hogy velünk együtt itt lehessetek,

Lám, már én indulok, utamra fordulok, kövessetek!

III–IV–V. pásztor kívül énekel.

Ének: Gyerünk hát mi is, lássunk egy csodát,
Ne féljünk semmit, hagyjuk itt a nyájt,
Hogy áldást nyájunkra, vehessünk magunkra, induljunk hát!

III. PÁSZTOR: Hopp uram, gráciász, légyen engedelem,
Hogy az úri háznál bátran szól a nyelvem.
Azt mondja a diák, véniám amice, ne legyen
Előttem se árvíz, semmi se.
Oly messziről jövök, már alig pihegek,
Ha megengedik, egy kicsit lepihenek.

IV. PÁSZTOR: Dicsértessék az Úr Jézus, kedves jó barátim.
Betlehem az utam, tán el is tévedtem.
Juhaim, kecskéim mind széjjel szaladtak,
Egyet fordulok, egyet fűttenek,
Ajtón álló jó pajtásom, jó hírt hoz majd nektek.

V. PÁSZTOR: Titulus¹ fő társam, álmomban mit láttam:
Ártalmas kecskékről farkasra találtam.
Juhaimat láttam feketének lenni,
Lábait szemléltem hurusoknak lenni,
Mint termő fák ágait, bimbóba erjedni.

I. PÁSZTOR: Hát öregapátokat, hol hagyátok?

V. PÁSZTOR: Túl a Tiszán jeget aszal,
Kilenc farkasbőrt láttam rajta,
Hármat magamra húztam.
Hatot, pedig rajta hagytam.

Az öreg háromszor megzörgeti az ajtót.

I. PÁSZTOR: Ki a, ki? Ki a, ki? Ki a, ki?

ÖREG: (*bejön*) Még azt mondjátok, hogy ki, nem be?
Hopp, ide betértem, célomat elértem.
A pusztáról jöttem, az angyali szavak a fülemben csendültek,

1 Titerus pásztornév változata

Hát tik itt be' esztek, isztok, öregapátokról nem is gondolkodtok?

I. PÁSZTOR: Se nem együnk, se nem igyunk,
Csontocskákat szopogassunk,
Gyere öregapám, téged is jól tartunk.

ÖREG: Még elkívánnátok, hogy vén létemre
Csontocskákat szopogassak?
Azt adjátok öreganyátoknak!

I. PÁSZTOR: Gyere öreg Betlehembe!

ÖREG: Hogy menjek én abba a vén Riska tehenbe?

I. PÁSZTOR: Betlehembe, te buta, ahol a kis Jézuska megszületett!

ÖREG: Óh, édes Jézuskám, nem hoztam egyebet,
Csak ezt a vén, rút testemet. Látol engemet?

I. PÁSZTOR: Térdepelj le Öreg!

ÖREG: Kérbe menjek? Letérdeljek?

I. PÁSZTOR: Térdepelj le, te buta!

ÖREG: Feküdj csak le, tudom Istenemre, megtérdellek, nem kélsz fel többet!

I. PÁSZTOR: Vess keresztet, öreg!

ÖREG: Kereket? Hogy vegyem
magamra azt a nagy
malomkereket?

I. PÁSZTOR: Keresztet, te buta!

ÖREG: Atyának, fát vágnak, az öreg
hátára jót vágnak. *(lefekszik)*

PÁSZTOROK *(énekelnek)* Feküdjetek
pásztorok, pásztorok
Isten emberei, mert tinéktek
született,
Kit megjövendöltetek,
Egy szűznek véréből, tiszta szűz

méhéből,
Alle, alleluja, József és Mária.

II. PÁSZTOR: Glória!

I. PÁSZTOR: Hallod, öreg, gomolya!

ÖREG: Az bizony, a báránfyüstös lyukam az orrotokra!

Ének: *(mind)* Pásztorok keljünk fel, hamar induljunk el,
Betlehem városába, rongyos istállócskába
Siessünk, ne késsünk! Fáradtságot őérette ne sajnáljunk,
Még úgy lehet, az éjjel is feltaláljuk.

I. PÁSZTOR: *(énekel)* Vajon pajtás, nem tudod-e, ki lészen az?

III. PÁSZTOR: *(énekel)* Tudom pajtás, a megígért Messiás az!

Ének: *(mind)* Mert nekünk egy szárnyas angyal azt mondotta,
Itt lészen, a jó pajtásom is hallotta.
Nosza, te is pajtás, kelj fel hamar. *(öreg felkel)*
Látod, hogy Betlehem nagy tűzben van.
Ne sajnáld álmodat félbehagyni,
A te Jézusodért fáradozni.

(letérdelnek a kistemplom előtt)

Óh, hogyan vágyom már utánad,
Isteni kedves magzatom
Mily jó lesz szívem pihentetni,
Rózsás arcodon, ajkadon.
Hatalmas vagy és mégis picinyke,
Tiéd minden gondolatom,
Te jársz eszembe és a lelkem
A jó Istenben ringatom. *(felállnak)*
Betlehembe gyer' pajtás, gyer' pajtás,
Ott lészen majd jó lakás, jó lakás,
Zöld erdőbe', zöld mezőbe',
Sétál, dudál, furulyál, furulyál,
Billeg-ballag, meg-megáll, meg-megáll.
Rázd meg öreg a bundád, a bundát,

Hadd peregjen a bolhád, a bolhád.
Az öregapánknak jól vagyon dolga,
Mert megházasodni nem akar soha.
Mit tudjunk hát tenni, megházasítani,
Mert a házasság, örök boldogság.

ÖREG: Házasság, házasság, örökös rabság!

Indulnak.

Ha elereszt a házigazda utunkra,
Maradjon házára, Istennek áldása.
Isten áldja meg e háznak gazdáját,
Töltse be az Úr házát, kamaráját,
Gabonás magtárát.

Ha megkínálják őket:

Köszönetet teszünk mindezekért,
Hozzánk mutatott szívességeért.
Szent békesség szálljon a házukra,
Jézus dicsértessék a jászolba.
Szent békesség szálljon mindenfelé,
Jézus dicsértessék mindörökké.

Kifelé:

Ének:

Fel, nagy
örömré, ma
született, / Aki
után a föld
epedett / Mária
karján égi a
lény, Isteni kis-
ded, szűznek
ölén. / Egy-
szerű pásztor,
jőjj közelebb, /
Nézd a te édes
Istenedet...

Győrszentmártoni háromkirály-járás

(Karsai Géza gyűjtése, 1935.)

(Újévtől háromkirályok ünnepéig járták. Szereplők:
a három szent király)

Öltözetük Gáspár: fehér ing, keménypapírból készült, a Szentkoronát utánzó korona, hosszú fakard, jobb kezében kiereszthető csillag. Menyhért: fehér ing, keménypapírból készült és fehér csillagocskákkal teleragasztott mágussüveg, fakard. Boldizsár: fehér ing, csonkakúp alakú, ezüst csillagocskákkal teleragasztott fehér süveg, fakard, bekormozott arc

BOLDIZSÁR: Meghallgatják-e a háromkirályokat?

Igenlő válasz esetén sorban bevonulnak a házba.

BOLDIZSÁR: Szerecsenyországból jöttem,
Ne csodálják, hogy ennyire megfeketedtem.

MENYHÉRT: Én vagyok Menyhért, a nagy fejedelem,
S oly boldog vagyok e megszentelt helyen,
Mint a tömjén füstje jó illattal száll fel,
Úgy áldj meg minket égi kegyelmeddel.

GÁSPÁR: Messze földről jöttem én, a Gáspár király,
Hogy én is hódoljak kicsi jászolyodnál.
Íme az aranyat azért hoztam,
Hogy mint új királynak tiszteletet tegyek.
Fogadj be engem is, mint pogányt, országodba!

MIND: *(kiáltják)* Gáspár, Menyhért, Boldizsár,
Mind a három szent király.

MIND: *(éneklük)* Három királyok napján
Országunk egy istápját
Dicsérjük énekekkel,
Vigadozó versekkel.
Szép jelen, szép csillag,
Szép napunk támad.

Ezen két ismétlő sornál Gáspár mindig négyszer kiereszti¹ a csillagot.

Hol van zsidók királya,
 Mert megjelent csillaga?
 Betlehemben találják,
 Szép Jézust körülállják.
 Szép jelen, szép csillag, *stb.*
 Királyok ajándékát,
 Aranyat, tömjént s mirhát
 Vigyünk mi is urunknak,
 Ártatlan Jézusunknak.
 Szép jelen, szép csillag, *stb.*
 Kérjük a Szűz Máriát,
 Kérje az ő szent Fiát,
 Hogy bennünket megtartsen,
 Az ellenség ne ártson.
 Szép jelen, szép csillag, *stb.*
 Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Ezután összegyűjtik az ajándékokat és a szokott rendben kivonulnak.

¹ *Háromkirályok a kiereszthető csillaggal*